

Rod *Lophophorus*, jinak též bažanti lesklí, je jedním z nejkrásnějších rodů v ptačí říši vůbec

Název bažanti lesklí je namístě, neboť po spatření těchto ptáků zjistíte, že jejich zbarvení je v říši bažantů naprosto ojedinělé. Na slunci kovový lesk jejich peří mění barvu dle úhlu dopadajících světelných paprsků a činí z pozorování těchto bažantů naprosto jedinečný zážitek.

Do tohoto rodu patří pouze tři druhy: bažant lesklý *Lophophorus impeyanus*, bažant zelenoocasý *Lophophorus lhuysii* a bažant Sclaterův *Lophophorus sclateri*.

Všichni tři zástupci rodu *Lophophorus* jsou uváděni jako druhy ohrožené vyhynutím v CITES I. Zelenoocasý a Sclaterův patří mezi nejvíce ohrožené druhy mezi bažanty vůbec. Na klesající populaci těchto druhů má největší vliv ztráta přirozeného biotopu z důvodu odlesňování a následný lov jednak jako zdroj potravy a zároveň i pro nádhernou barvu peří.

Rod *Lophophorus* obývá prostředí vysokých hor v nadmořských výškách od 2 000 do 5 000 m n. m. Tomuto prostředí odpovídá i velmi husté opeření, které jim pomáhá přežít tuhé zimy. Všechny tři druhy mají zavalitou postavu, silné nohy a zvláštní, pro bažanty lesklé typickou, kolébatou chůzi. Svou potravu, kterou tvoří různá semena, kořínky, hlízy, oddenky, bobule, listy a hmyz, si získávají přehrabáváním tvrdé horské půdy, k če-

muž využívají svých silných nohou a robustního dlouhého zobáku.

Bažant lesklý (*Lophophorus impeyanus*)

V ostrůvkovitých populacích obývá vysokohorská prostředí Himálaje, od Afghánistánu přes Bhútán; Čínu, Indii, Myanmar, Nepál, kde je považován za národního ptáka. Jeho latinské jméno *impeyanus* se odvozuje od Lady Impey, která ho jako první chovala v zajetí. Do Evropy byli poprvé dovezeni živí v roce 1850 lordem Hardingem. V roce 1854 se pak zdařil i první odchov tohoto druhu v zajetí.

Ze všech tří druhů bažantů lesklých je nejhojnější jak v přírodě, tak jako jediný je poměrně hojně chován a rozmnožován v zajetí. V přírodě se jeho populace v současné době odhaduje na přibližně 10 000 až 15 000 jedinců a má, jak je to v dnešních časech bohužel běžné, trvale klesající tendenci. Během posledních deseti let došlo k poklesu populace toho-

Mapka rozšíření bažanta lesklého.

to druhu asi o 15 %.

V letních měsících obývá hory nad hranicí lesa v nadmořských výškách až 4 500 m n. m. a v zimním období schází až k 2 100 m n. m., kde se zdržuje v jehličnatých a smíšených lesích s podrostem bambusů a rododendronů.

Délka: kohout asi 72 cm, slípka asi 64 cm

Bažant lesklý, kohout - detail hlavy.

Bažant lesklý - pár.

Bažant lesklý - tok.

Bažant lesklý - vejce.

Vylíhnutá kuřata bažanta lesklého.

Váha: kohout asi 2,4 kg, slípka asi 2,2 kg

Kohout: na zelené hlavě má vysokou chocholku těže barvy, okolí oka je lysá kůže modré barvy, krk červenohnědé barvy přechází v zlaté žlutou barvu se zeleným leskem, záda bílá, křídla a kostřec pak modré, ocas kaštanově hnědý, břicho a hrudník černé barvy s modrým leskem.

Slípka: jak je v bažantí říši příznačné, je zbarvena méně atraktivně. Je hnědá s bílým a černým lemováním, přičemž na vrchní polovině těla je tmavší a na hrudi a břiše světlejší. Na hlavě má přilehlou chocholku, okolí oka lysá kůže modré barvy, pod bradou bílá, která zasahuje do $\frac{2}{3}$ obvodu krku. Ocas pak má zakončen slabým bílým proužkem.

V severozápadní Indii se vyskytují jedinci, kteří nemají bílá záda, zatím však nebyli popsáni jako oficiální poddruh. Takže je zatím veden jako monotypický.

Pro označování se používá nožní kroužek o velikosti 15 a je pro všechny tři druhy stejný.

Jedná se o vysokohorské ptáky, kteří nemají problémy s přecházením zimy v našich klimatických podmínkách, horší je situace v létě, kdy teploty přesahují 30 °C. V této době je nutné jim poskytnout možnost ukrýt se před vedry ve stínu. Buď v zastřešeném závětrí, popřípadě pod většími stromy či keři. Jednou z podmínek zdárného chovu je suché prostředí ve voliére, neboť vlhko je další faktor, který těmto ptákům, jako ostatně všem vysokohorským bažantům, velmi vadí. Jsou vnímavější na salmonely a na různá bakteriální onemocnění, dále pak mohou trpět úpornými záněty očí, které si mohou při kopání zobákem v půdě infikovat. Možností, jak toho dosáhnout, je více. Buď zastřešit celou voliéru, nebo zkombinovat propustné dno (většinou z písku) voliéry s drenáží. Někteří chovatelé tuto situaci řeší tak, že je voliéra postavena okolo vzrostlého jehličnatého stromu, který stíní a zároveň zabráňuje přílišnému přemokření. Další možností je pokrytí nezastřešené části voliéry vrstvou propaných říčních kamenů o velikosti 3 až 5 cm.

Jelikož jsou to ptáci poměrně velcí, je třeba jim poskytnout dostatek prostoru a velikost voliéry by tomu měla odpovídat, mně se velikost 5×2×2 m (d×š×v) pro pár osvědčila. Bažanti lesklí, stejně jako bažanti ušatí, neustále pomocí svého masivního zobáku překopávají půdu a při hledání potravy jsou schopni se dostávat až do hloubky 30 cm, takže vše zelené rychle mizí. Pokud je voliéra osázena okrasnými keři a stromy, je třeba zajistit, aby nedocházelo k jejich vyhrabání (například většími plochými kameny, případně poleny dřeva rozštípnutými napolovic).

Jedná se o monogamní ptáky, jejich pohlavní dospělost a plné vybarvení přichází až v druhém roce života.

Tok začíná začátkem dubna. Kohout skloní hlavu a celé tělo nakloní do vertikální polohy, k zemi roztáhne ocas a s ním kývá dopředu a dozadu.

Slípka si v krytu voliéry na zemi vytvoří důlek, kam následně snáší, většinou každý třetí den, 3 až 6 vajec, barvy žlutočervené s hnědočervenými skvrnami. Když budeme vejce odebírat, bude snáška jednou taková a v některých případech může slípka snést až 16 vajec. Inkubační doba je 27 až 28 dní. Po vylíhnutí kuřat je jim do věku 4 týdnů podávána směs BŽ1, následně do stáří 6 měsíců pak BŽ2. Ve 2 až 3 týdnech věku se začíná při-

dávat zelené (řebříček, smetanka, salát, jitrocel, kopřiva), postupně s věkem se množství přijímané zelené potravy v poměru ke kompletním granulovaným směsím (BŽ) zvětšuje.

Mladým kuřatům je třeba v letních měsících (7. až 8.), kdy teploty dosahují přes 30 °C, poskytnout úkryt ve stínu, a předejít tak úhyňům z přehřátí.

Pohlaví u kuřat, která se podobají slípce, se dá určit již ve věku asi tří měsíců, viz fotografie, kde mají kohouti oproti slípkám výrazně širší pruhy hnědé kaštanové barvy na ocasních perech. Později se dá rozoznat pohlaví podle černých pírek, která začínají kohoutům vyrůstat mezi bílým peřím pod bradou.

Velkou výhodou tohoto druhu je skutečnost, že při umělém odchovu se dají mísit mláďata různých věkových skupin, aniž by docházelo ke vzájemnému napadání, což je problém u většiny ostatních druhů bažantů.

Chov bažanta lesklého je jedním z mála druhů bažantů, který si získává stále větší oblibu mezi chovateli, jednak z důvodu velmi krásného zbarvení a zároveň proto, že se jedná o relativně méně náročné ptáky. Navíc mají klidnou povahu a snadno si zvyknou na svého chovatele a stávají se krotkými. V neposlední řadě jim pak zimování v podmínkách naší republiky nečiní jako vysokohorským ptákům žádný problém.

Bažant lesklý, kohout, 10 týdnů stáří.

Bažant lesklý, slípka, 10 týdnů stáří.

Bažant zelenoocasý (*Lophophorus lhuysii*)

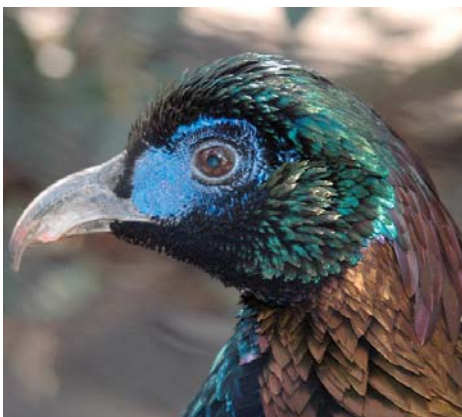
Tento největší z lesklých bažantů je endemický druh obývající jihozápadní Čínu, nevytváří žádné další poddruhy. Odhadované množství jeho populace v přírodě se v současnosti pohybuje asi mezi 5 000–10 000 jedinci. Obývá hory v nadmořské výšce od 2 800 do 4 900 m n. m.

Bažant zelenoocasý - kohout.

Bažant zelenoocasý - slípka.

Bažant zelenoocasý - detail hlavy.

Mapka rozšíření bažanta zelenoocasého.

Na jeho klesající populaci má vliv jednak vzrůstající těžba dřeva v západním Sečuánu a také sběr v Číně významné léčivky fritillarie, jejíž cibule jsou důležitou potravní složkou tohoto bažanta.

Délka: kohout asi 80 cm, slípka asi 75 cm
Váha: kohout asi 3,2 kg, slípka asi 2,9 kg

Kohout: na hlavě, která je zelená, má až v týlu začínající přiléhavou chocholku hnědočervené barvy, okolí oka je lysé modré barvy, krk je leskle měděný, záda bílá, křídla modrá, kostřec modrý bíle tečkovaný a ocas modrý se zeleným leskem, krajní pera v ocase bíle tečkovaná.

Slípka: okolí oka má modrou lysou kůži, je celkově tmavší než lesklá a ocas postrádá bílé zakončení.

Výskyt tohoto skvostného ptáka v zajetí mimo Čínu je takřka nulový. Chovný pár byl v minulých letech chován v Zoo San Diego. Tam byly i dosaženy nějaké odchovy. V současné době je v této zoo chován pravděpodobně poslední čistokrevný pták nacházející se mimo Čínu. Jelikož dovoz z Číny je z důvodu zákazu vyloučen. Vidět ho na vlastní oči je velkou raritou.

Tok začíná v půli dubna, kohout při něm roztáhne křídla a poskakuje okolo slípky. Slípka snáší 3 až 5 vajec, která jsou nažloutlá s hnědými skvrnami, na vejcích pak sedí 28 dní.

Bažant Sclaterův (*Lophophorus sclateri*)

Nejvzácnější druh bažantů lesklých se vyskytuje v jihovýchodním Tibetu, jihozápadní Číně a severovýchodní Barmě. Žije v nadmořských výškách 3 000 až 4 500 m n. m. Jeho populace je odhadována asi na 2 000 až 5 000 ks.

Byly popsány tři poddruhy tohoto bažanta, a to *Lophophorus sclateri sclateri*, který má širku kaštanového hnědého pruhu na ocase 20 až 28 mm, *L. s. orientalis* byl popsán v roce 1974, má kaštanově hnědý pruh na ocase užší, pouze 10 až 20 mm a *L. s. arunachalensis*, který byl nedávno, v roce 2004, objeven v Indickém Arunachal Pradesh a má ocas zcela bílý.

Je to velmi vzácný pták, v zajetí jsou chovány pravděpodobně jen tři páry nominálního poddruhu, a to v záchraném centru v Pekingu.

Délka: kohout asi 68 cm, slípka asi 64 cm
Váha: kohout asi 2,5 kg, slípka asi 2,2 kg

Kohout: jako jediný druh z lesklých bažantů postrádá chocholku. Má od zobáku okolo oka táhnoucí se lysou kůži modré barvy, zbytek hlavy modrozelený, krk zlatohnědý, křídla zelená, záda bílá, ocas u poddruhu arunachalensis je zcela bílý, u sclateri s širším a u orientalis s užším kaštanovým pruhem v ocase.

Slípky: jsou tmavší než u ostatních lesklých a konec ocasu je lemován podstatně širším bílým pruhem, než mají slípky bažanta lesklého *Lophophorus impeyanus*.

Bohužel z důvodu velmi malých populací, které navíc žijí v málo přístupných lokalitách, a ani v zajetí nejsou více chováni, je o biologii posledních dvou druhů známo velmi málo informací.

text: Míla Stehlík,

infotragopan@email.cz, tel.: 723 442 917,

foto: Míla Stehlík, John Corder, Tang Jung

Bažant Sclaterův - kohout.

Bažant Sclaterův - slípka.

Mapka rozšíření bažanta Sclaterova.